

Slovstvene stvari.

Die Fremdwörter in den slavischen Sprachen.

Von Dr. Franz Ritter von Miklošič.

Enako neutrudni kakor učeni jezikoslovec, slavni gospod dr. Fr. vitez Miklošič, nam je zopet podal zanimljivo delo, po abecednem redu razlagajoče mnogo tujih besed v slovanščini. Ta slovar, kateri je na svetlo dala cesarska znanstvena akademija na Dunaji, ima 68 strani na celej pōli, in razlaga nad 1800 besed, ter med njimi blizu do 900, torej blizu do polovice Slovencem navadnih. Namen te knjige ni, zbrati vse tuje blago vseh raznih slovanskih narečij, ampak samo razlagati težavnejše besede in posebno pokazati, kako je treba razlagati in kje je treba iskati. Za izgled samo nekoliko:

Pecel m. nsl. stiel am obste. marc. — it. picciuolo, lat. petiolus. Diez, wörterb. 2. 51.

Peča f. nsl. peplum. jambr., kroat. peča glag. 16. jahrh., serb. peča: pripni peč. pjesm. herc. 58, serb. auch frustum. danič. — it. pezza, pezzo stück, stück zeug. Diez, wörterb. 1. 316.

Peljati vb. nsl. kroat. ducere, vehere, serb. peljati vb. privare mik. — it. pigliare sumere. Diez, wörterb. 1. 320.

Ovt für olt: dieses suffix ist identisch mit dem it. suffix aldo (cortaldo), prov. aut (pipaut), fz. aud, aut (richaud, levraut), das ursprünglich das deutsche wald, ald ist. Diez, gramm. 2. 349: nsl. brehovt der viel hustet; brnjovt der bettler: brnjati vb.; cemovt der knauser: cemati vb.; dregovt der gerne stösst; marovt (ironisch) der unfolgsame; migovt der unruhige; mrdovt der unruhige; pšovt der leicht müde wird. marc.; pezovt der gerne quält. marc.; plezovt baumpicker; štrlincovt der vagabund; tarovt der gerne quält. marc.

Zenso m. gen. žensota; žensev gen. žensva nsl. namensvetter. — it. ven. zenso; nach Boerio vom lat. gens.

Žrebel, žebel, жѣбѣlj m. nsl. clavus; žrebelj rês.; žebel impages lex.; жѣбѣljnik bohrer; žbica schuhnägel; žbičar; žbičarija, čech. hřeb. — ahd. grebel, grebil paxillus, mhd. grebel.

Punca, puca f. nsl. puella, kroat. puca. — it. pulcella, asp. puncella, fz. pucelle, vom lat. pullus jung. Diez, wörterb. 1. 334.

Kinč m. nsl. thesaurus. hung. jambr. — magy. kincs.

Raj m. nsl. tanz; rajati vb. tanzen. meg. pol. rej, vortanz, oserb. nserb. reja f. tanz. — mhd. reie, rei; reie vb.

Stariši m. pl. nsl. parentēs, oserb. staršej. — Gebildet nach dem nhd. ältern.

Gotovo bode še večkrat prilika, govoriti o tej važnej knjigi. Fr. Levstik.

Zabavne stvari.

Francozi v Bobovcu.

Burka za kratek čas.

Spisal Šak.

„Francozi — Francozi! Gorjé in joj, — Francozi so blizo!“ — ta strašen glas razlegal se je leta 1797. na cvetno nedeljo zjutraj po starem slavnem Bobovcu. Gospodarji, ki so ravnokar presmece vezali, gospodinje, ki so ravno v pečéh brskale, fantje in dekleta, hlapci in dekletje, — ves bobovski rod plane iz hiš, tresoč se strahu, kakor šiba na vodi. „Francozi?“ zakriči ob enem desetkrat sto grl, in stari in mladi obsipljejo človeka, kateri jim je donesl

ta črni glas. Ta človek pa ni bil nikdo drug, kot bobovski krojač Marko Frfravec. Ves teden klatil se je bil vedi ga Bog kje po „šteri“, krpaje kmetom breguše in mavhe; po beguncih od vseh vetrov izvedel je tam strašno novico, ter odnesel ponoči svoje zdrave peté. In tako ga najdemo vsega upehanega zasopelega v domači vasi, sredi svojih prepadenih sosedov. Hoče mu odreči glas, zastaja mu dušek, in le s silo zajeceljá še na kričanje Bobovčanov, kazaje z roko proti jugu: „Joj, — be — bežite, že so bli — blizo, — hujši so ko Tu — Tu — Turki, — je jih ka — kor li — listja in tra — trave!“ S temi besedami zgrudi se ubogi preplašeni krojač brez zavesti na zemljo. Pa dosta izvedili so Bobovčani, — slednjemu stopijo na glavi lasje po koncu, slednjemu šine groza v kosti in srce. In niso se šli pogovarjat in posvetovat, narazen jo pobrišejo, ko bi jih razpihnila bora, vsak na svojo stran, vsak v svojo koč. Hitro pobaše slehern, kar mu je najdražjega, nekteri zajašejo konje, in v malo trenutkih je ves bobovski rod na begu proti bližnjemu gozdu, njih vek in stok in jok odmeval je od sivih gorá! Pri kurjem repu! tako niso dirjali ne Francozi nekđaj pri Rosbahu, ne poznej Avstrijanci pri Sadovi. Drug cepče po drugem, drug suje drugega, — vsak bi rad bil prvi v gosti šumi, v varnem zavetji, in gorjé mu, komur je ustvaril Bog preslabe ali prekratke one konce, ki jim mi pravimo: noge! Že se mu je zdelo, da mu žvižgajo krogle mimo uh, da ga hoče popasti brkač Francoz za vrat, — v trepetu in strahu ni se upal nobeden ozreti se, da bi ga morebiti ne doletela osoda Lotove žene.

Toliko premogel je tedaj nagel strah nad najhrajbrejši zarod pod solncem, — spravi ga je ob um in pamet, otemnil mu je staro slavo junaštva. Pa saj ima vsak človek v svojem življenji trenutke slabosti, v katerih prevlada slabotna telesnost pogumnega krepkega duha, — ne zamerimo tedaj vnukom nezmagljivih očetov! K temu pomislimo, da Bobovčani v svojem skritem kotu med gorami že niso videli od turških bojev sem sovražnika „inter muros“ (za svojimi plotovi), in so malo marali za homatije, ktere prevračajo veliki svet. Ali zdaj — zdaj prilomasti tako nenadoma v slovensko deželo tuja vojska, o kateri še niso bili ničesar slišali, zvoha njihovo skrito gnjezdo, — in jih oplaš, ko lisica kurje pleme! V njih domišljiji bili so Francozi divji rod samih velikánov, pesoglavcev in rabeljnov, ki se je pripodil najbrž iz devete dežele, kakor nekđaj Huni, Tartari in Turki, plenit in morit.

Po vsem gozdu razleteli so se ubogi begunci, samo majhen trop držal se je svojega župana Jake Habzeka. Še le v temni goščavi, pet ur daleč od svoje domačije se ta trop ustavi in si oddahne. V vseh obrazih bila je podoba obupa in nadloge, opešani spokapljejo po zemlji, kakor muhe, nobeden ni spregovoril besedice, slišalo se je le ihtenje in stokanje. Slednjič začne modri župan žalovati in tožiti na glas: „Oh joj! kakošna grozna nesreča doletela te je slavni Bobovec, nekđaj gnjezdo prvih slovenskih sokolov, kaj godí se zdaj s teboj, preljuba domačija, kjer smo preživeli toliko srečnih dní! Jeli še stojite, naše drage hiše, ali služite krutim sovražnikom mesto grmade, v katerih ognji si pečejo naše prešiče in goveda? Jeli še živiš, črnko, naš srenjski bik, ali se že mastijo s tvojimi bedri tuji divjaki? Čoga, moja predobra kravica, ki si me obdarila že s petnajstimi teleti, še tičiš mar v svoji zvesti koži? Oj, — prežalostna osoda, kaj smo zakrivali mi pošteni Bobovčani, da nas kaznuješ tako hudo in strašno?“

Tako in enako tarnal je stari župan, podoben Rimljanu Mariju na kartaških razvalinah, in ž njim tožil